

Stichting Edwina van Heek

ANBI-documentatie 2022

16 juni 2023

RSIN
Bezoekadres:
Website

002947420
Zonnebeekweg 114, Enschede
www.stichtingedwinavanheek.nl

Beleidsvisie

Doelstelling

Stichting Edwina van Heek heeft als doelstelling het behouden van cultureel erfgoed en waardevolle natuurgebieden in Twente. Beide doelstellingen worden gerealiseerd door het in stand houden van twee rijksmonumentale buitenplaatsen en bijbehorende landgoederen die eigendom zijn van de Stichting, te weten landgoed Zonnebeek (gemeente Enschede) en landgoed Singraven (gemeenten Dinkelland en Losser). Tevens geeft de Stichting financiële ondersteuning aan landgoed Het Lankheet, waarvan de Stichting mede-eigenaar is.

Hoofdpijnen beleidsplan

Beide buitenplaatsen worden in stand gehouden in de geest van de laatste bewoners. De terreinen en ook Huis Singraven zijn geregeld opengesteld voor het publiek. Huis Zonnebeek wordt gebruikt voor speciale gelegenheden en besloten ontvangsten.

De Stichting heeft op beide buitenplaatsen een beheerder in dienst en enkele medewerkers. Bovendien is op Singraven een grote groep vrijwilligers actief. Verder is een externe rentmeester betrokken bij het beheer van beide landgoederen.

De Stichting exploiteert beide landgoederen en genereert inkomsten uit pachten en huren, houtverkoop, rondleidingen, enz. Ook doet de Stichting beroep op subsidies en bijdragen van derden bij grootonderhoud en projecten.

De landgoederen kennen structurele tekorten in het saldo van baten en lasten. Bij landgoed Singraven neemt het jaarlijkse tekort geleidelijk af. Het streven van het Bestuur is dat bij Singraven het exploitatiesaldo niet langer negatief zal zijn. Bij Zonnebeek is dat onmogelijk door het ontbreken van de mogelijkheid voldoende inkomsten te genereren.

Het bestuur van de Stichting is van mening dat een omvangrijk historisch landgoed als Singraven zichzelf in stand moet kunnen houden om duurzaam te kunnen voortbestaan. Veel inspanningen worden gedaan om de aantrekkelijkheid van Singraven verder te vergroten en meer publiek te trekken met daaraan gekoppelde inkomsten. Voorts wordt grote waarde gehecht aan het behouden en faciliteren van agrarische activiteiten. Niet alleen vanwege pachtinkomsten, maar ook omdat dit een essentieel onderdeel vormt van Singraven als compleet landgoed.

Met het oog op vergroting van de inkomsten blijft het bestuur streven naar optimale functionele bestemming van gebouwen in combinatie met verhuur of uitgifte in erfpacht. Erfverpachting geeft meer voorspelbare netto-inkomsten en stelt minder eisen aan het beheer. In dat verband draagt ook de actuele ontwikkeling en erfverpachting van een aantal nieuwe woningen op Singraven in belangrijke mate bij aan de economische instandhouding van het landgoed op lange termijn.

De tekorten van de landgoederen worden gedekt door inkomsten uit het vermogen van de Stichting. Dit vermogen is ontstaan uit de erfenis van de naamgeefster van de Stichting,

mevrouw Edwina van Heek – Ewing. Zij was de weduwe van Jan Bernard van Heek, die firmant was van de textielonderneming 'Van Heek & Co' te Enschede.

De inkomsten uit vermogen worden uitsluitend aangewend voor de doelstellingen van de Stichting. Statutair is bepaald dat het vermogen in stand moet blijven. Het 'stamvermogen' wordt jaarlijks gecorrigeerd voor inflatie om er zeker van te zijn dat de Stichting ook op lange termijn in staat is haar doelstellingen te realiseren.

De Stichting doet geen beroep op gelden van het publiek.

Beloningsbeleid

De cao Bos en Natuur wordt gehanteerd als referentie voor de beloning van de medewerkers van de Stichting.

Het bestuur ontvangt uitsluitend een onkostenvergoeding. De secretaris in het bestuur declareert uren die verband houden met bureauwerkzaamheden.

Bestuurs- en activiteitenverslag 2022

Inleiding

Na het uitzonderlijke jaar 2021, dat in de eerste maanden nog in het teken stond van coronabeperkingen en dat in het najaar vol was van feestelijke jubileumevenementen ter gelegenheid van het 75-jarig bestaan van de Stichting, was 2022 een jaar van 'back-to-normal'. Sommige ontwikkelingen uit de coronatijd hebben echter gevolgen gehad die nog steeds merkbaar zijn. Wellicht het meest opmerkelijk is de sterk toegenomen recreatiedruk op de beide landgoederen. Dit heeft effecten voor de rust in de gebieden, behoefte aan toezicht en allerlei praktische faciliteiten.

Een heugelijk feit was de toekenning van de prijs 'Landgoed van het Jaar 2022' aan Landgoed Singraven. Deze prijs werd op 2^e Pinksterdag door het bestuur van de Overijsselse Kastelenstichting (OKS) uitgereikt aan de voorzitter van onze Stichting. De toekenning ervan was vooral gebaseerd op de initiatieven van het landgoed resp. Stichting Edwina van Heek op het vlak van duurzaamheid en toekomstbestendigheid. Het meest in het oogspringend daarbij is de nieuwe waterkrachtcentrale, maar daarnaast werden ook het ecologisch beheer en de ontwikkeling van de nieuwe woningen als een versterking van de economische basis gewaardeerd.

Aan het einde van 2022 kijkt het bestuur met tevredenheid terug op het afgelopen boekjaar en met vertrouwen vooruit naar de voortzetting van de missie van onze Stichting.

In onderstaande paragrafen worden de belangrijkste ontwikkelingen en projecten die in 2022 op beide landgoederen hebben plaatsgevonden, nader toegelicht.

Zonnebeek

- De praktische gebruiksmogelijkheden van Huis Zonnebeek voor evenementen en grotere groepen zijn beperkt. Het gebruik van het Huis zelf voor kleinere gezelschappen neemt evenwel toe. Naast diners voor verschillende gezelschappen vonden er kleine vergaderingen en ontmoetingen plaats van besturen en bestuurscolleges van diverse organisaties, verenigingen en de overheid. Dikwijls wordt opgemerkt dat de entourage en ontvangst op Huis Zonnebeek een positieve en vruchtbare sfeer creëert voor besprekingen die in een andere setting soms moeilijker verlopen.
- De gebruiksmogelijkheden van tuin en park voor het houden van grotere evenementen worden verder ontwikkeld. Het bieden van gelegenheid om daar meer (passende) activiteiten te laten plaatsvinden draagt bij aan een bredere functionele invulling van Zonnebeek en die draagt tevens bij aan de inkomsten ten behoeve van de instandhouding van Zonnebeek. In het afgelopen jaar vonden in de tuin (in/bij een tent) enkele middelgrote feestelijke evenementen plaats, waaronder trouwfeesten. Voorts werden groepen van tuinen en natuurverenigingen ontvangen. En er waren enkele sprankelende culturele evenementen, waaronder de opvoering (meerdere dagen) van een Franse barokopera.
- Het appartement in het koetshuis, dat in 2022 werd opgeknapt, wordt nu voor kort verblijf verhuurd aan derden en fungeert soms als gastenverblijf.

- In het kader van optimale zorg voor ons erfgoed is de waardevolle schilderijencollectie op Huis Zonnebeek in 2022 geïnteriseerd door het RKD (Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie). Deze inventarisatie betrof het fotograferen, beschrijven, en documenteren van alle aanwezige schilderijen. Een en ander zal uitmonden in een door het RKD geschreven catalogus met een voorwoord en een kunsthistorische inbedding.
- Park en tuin worden met zorg onderhouden en waar nodig verbeterd. Daarbij wordt gelet op behoud van het karakter en ook op kostenefficiëntie van toekomstig onderhoud. Een bijzonder aandachtspunt was de vervanging van bomen in het park die door verschillende oorzaken in slechte conditie waren geraakt. De meest prominente exemplaren die werden vervangen, waren de monumentale kastanjes en notenbomen aan weerszijden van het Huis. Voorts kreeg de tuin achter het Huis, die ca 12 jaar geleden nieuw werd ontworpen en aangelegd, een opknopbeurt met behoud en versterking van genoemd ontwerp.
- De traditie van eendenjacht op Zonnebeek werd ook in 2022 voortgezet. Vanaf 15 augustus werd 5 keer een eendenjacht op de vijver voor het Huis georganiseerd. Voorts vonden op Zonnebeek verschillende bijeenkomsten plaats van de lokale Wildbeheerseenheid (WBE) en de regionale bijeenkomst voor het distribueren van de jachtloodjes.
- Met hulp van de vrijwilligersgroep Enhoe is in de zomermaanden wekelijks gewerkt aan het onderhoud in de heidegebieden van Zonnebeek, waarbij vooral grove dennetjes en berk zijn verwijderd en jeneverbessen zijn vrijgesteld.

Zowel landschappelijk als historisch heeft landgoed Zonnebeek een speciale band met het 300 hectare grote natuurgebied 'Het Buurserzand', dat in 1929 door Edwina van Heek is geschonken aan Natuurmonumenten. In toenemende mate wordt met Natuurmonumenten samengewerkt, bijvoorbeeld op het vlak van natuurbehoud op beider natte heideterreinen, maar ook in de communicatie richting de overheid.

- Archief ATTF (Archief Twentse Textielfamilies), gevestigd in een bijgebouw op Zonnebeek, maakt een aanzienlijke groei door, dankzij het toenemend aanbod van archiefmateriaal en ook dankzij de toenemende interesse van instanties en particulieren.

Kwaliteit en continuïteit van dit archief stellen eisen aan een duidelijke koers en bepaling van behoeften en voorwaarden voor de toekomst. Dat betreft onder andere het informatiesysteem, organisatie en procedures, mogelijke samenwerkingspartners, fysieke behuizing (en conditionering) etc. Daarover zijn deskundigen geraadpleegd en inmiddels is een van hen bereid gevonden een gedegen middellange termijnplan op te stellen dat als leidraad kan dienen voor een consistente doorontwikkeling van het ATTF. Stichting Edwina van Heek is eigenaresse van het merendeel van het archiefmateriaal bij ATTF. Het bestuur is voornemens deze doorontwikkeling te helpen faciliteren.

Singraven

Huis & Tuin

- Sinds de coronaperiode is het toerisme in eigen land toegenomen. Mede vanwege het grotere aantal bezoekers dan voorheen werden de rondleidingen op een nieuwe manier georganiseerd, d.w.z. twee middagen per week staat de poort open en dan start elke 20 minuten een rondleiding in het Huis in kleine groepjes. Deze nieuwe vorm is zowel bezoekers als rondleiders goed bevallen.
- Dankzij de voortdurende inspanningen van de tuinbaas en een team van vrijwilligers lagen tuin, park en arboretum er het hele jaar prachtig bij. Deze groene onderdelen van de buitenplaats trokken weer veel bezoekers.
- Het Huis vraagt permanent aandacht qua onderhoud. In 2021 werd naast het reguliere onderhoud een omvangrijke dakreparatie uitgevoerd. In het kader van het behoud van de conditie van het interieur werden in 2022 verschillende meubels in handen gegeven van een gekwalificeerde restaurateur.

Singraven buiten Huis & tuin

- Op Huis Singraven bevindt zich een omvangrijk archief, dat grotendeels betrekking heeft op de laatste particuliere eigenaar Willem Laan, zijn leven, zijn familie en zijn missie op Singraven. Met het oog op optimale conservering en verbetering van toegankelijkheid zal dit archief in langdurige bruikleen worden overgedragen aan het Historisch Centrum Overijssel (tegenwoordig: "Collectie Overijssel"). De zeer arbeidsintensieve voorbereiding van de overdracht van het complete archief (inventarisatie) heeft in de coronaperiode vertraging opgelopen, maar zal naar verwachting eind 2023 worden voltooid.
- De nieuwe waterkrachtcentrale (vijzel) die op 30 september 2021 feestelijk werd geopend, is volledig in bedrijf. In de afgelopen jaar bleek met de vijzel structureel ca 10 % minder elektriciteit wordt opgewekt dan geprognoseerd op basis van eerdere data en berekeningen van het Waterschap. Echter dankzij de hoge energieprijzen wordt de terugverdientijd van de installatie niet langer, eerder korter.

In combinatie met mogelijk nog te plaatsen panelen voor zonne-energie is Singraven nu in staat de behoefte aan elektrische energie van het landgoed in zijn geheel duurzaam af te dekken. Deze groene energieopwekking met behulp van water en verval is vrijwel uniek in Nederland en een mijlpaal voor Singraven, die ons bevestigt als duurzaam beheerd landgoed.

- Met advies van het bureau Support-for-Nature zijn enkele voorzieningen op landgoed Singraven toegevoegd en/of verbeterd, die de kwaliteit van het aanbod aan de bezoeker verhogen, waarvoor op vrijwillige basis van de bezoeker een financiële bijdrage wordt gevraagd en waarvan de opbrengst ten goede komt aan natuuronderhoud op het landgoed. Het betreft in dit geval een project dat onder meer omvat een ruimere en verbeterde parkeerplaats, een informatief belevingspad en vernieuwde bebording. Gemeente Denekamp droeg financieel bij aan de realisatie hiervan.

- De samenwerking met de biologische melkveehouderij op Erve Auskamp, het grootste agrarisch bedrijf op het landgoed, blijft uitstekend. Een goed functionerende (biologisch-) agrarisch bedrijf is een essentieel onderdeel van een landgoed en houdt het cultuurlandschap in stand.
- Aan adviesbureau Bosbalans is opdracht gegeven alle bospercelen - Willem Laan onderscheidde er meer dan 100 - in kaart te brengen voor een nauwgezet bosbeheerplan. Een plan met een fasering en werkschema per jaar, voor de komende tientallen jaren. Een en ander om ons eigen werk te plannen, onze externe houtvesters aan te sturen en om onze bosbaas aan te sturen.
- De afgelopen twee jaar heeft op Singraven geen kleinwildjacht plaatsgevonden, omdat de eendenstand sterk is teruggelopen. De oorzaak hiervan blijft vooralsnog onduidelijk. Het bestuur betreurt dit, omdat jacht traditioneel deel uitmaakt van een relatief groot natuur-inclusief landgoed.
- Het grootste deel van de geplande nieuwe woningen op Singraven, waarvoor in 2019 door de Gemeente Dinkelland de vereiste bestemmingsplanwijziging werd goedgekeurd, is nu gerealiseerd en bewoond. In de aanloop hiernaar toe zijn in de afgelopen 10 jaar aanzienlijke ontwikkelingskosten gemaakt. Daar staat tegenover dat de opbrengsten uit erfpacht positief gaan bijdragen aan de exploitatie van het landgoed.

De realisatie van de geplande woningen in het Losserse deel van landgoed Singraven wacht nog op een akkoord van de Gemeente Losser. Bij de invulling van het plan voor nieuwe woningen op Lossers grondgebied worden nu ook enkele starterswoningen voorzien.

De ontwikkeling van de woningen gebeurt door de Nationale Maatschappij tot Restaureren & Herbestemmen van Cultureel Erfgoed B.V. (afgekort: BOEi), de rol van de Stichting beperkt zich tot het in erfpacht uitgeven van de betreffende grond.

Het Lankheet

Op basis van een langjarige toezegging ontving Het Lankheet over 2022 wederom een bijdrage uit het ten behoeve van het Lankheet gecreëerde bestemmingsfonds. De hoogte van die bijdrage is gekoppeld aan de waardeontwikkeling van het fonds.

Financiën

Het niveau van de baten uit de landgoederen en huizen is in 2022 gestegen ten opzichte van 2021, door het in erfpacht uitgeven van verschillende nieuwe erven op basis van de zogenoemde "rood-voor-groen-regeling". Deze nieuwe pachtinkomsten moeten echter de eerste 10 jaar worden aangewend om de ontwikkelkosten van de projectontwikkelaar BOEi te dekken, zoals de aanleg van wegen en riolering, waardoor de projectkosten met hetzelfde bedrag zijn gestegen.

De totale instandhoudingslasten waren in 2022 nagenoeg op hetzelfde niveau als in 2021. Afgelopen jaren waren er veel kosten gemoeid met de watermolen en stuwen, en in 2022 is een brug vervangen.

Het bestuur van de Stichting is tevreden met het huidige niveau van het exploitatietekort van de landgoederen. De nieuwe woningen die op dit moment worden gebouwd, dienen op langere termijn deze duurzame instandhouding te garanderen.

In 2022 daalde de waarde van onze beleggingen met 5% - in 2021: 17% positief - in lijn met de financiële markten. Door de daling van de beleggingen met 5% in 2022 en een inflatiecorrectie op het stamvermogen van 5% heeft de Stichting ultimo 2022 een negatieve vrij reserve. Een negatieve vrij reserve impliceert dat de Stichting geen nieuwe projecten zal opstarten, maar zich zal beperken tot regulier onderhoud en investeringen en groot onderhoud waarvoor specifieke reserveringen zijn gemaakt in het eigen vermogen van de Stichting.

Ontwikkelingen 2023

De lasten die met het in stand houden van de landgoederen gepaard gaan, kennen een vast karakter en variëren, op grote onderhoudsprojecten na, weinig van jaar tot jaar. De voorgenomen baten en lasten zullen in 2023 weinig verschillen ten opzichte van de bestedingen in het huidige verslagjaar. De Stichting probeert ook het onderhoud gelijkmatig te spreiden over de jaren. Daarom wordt - korthedshalve - als indicatie voor het jaar 2023 verwezen naar de staat van baten en lasten 2022.

Ten tijde van het vaststellen van de jaarrekening is het koersverlies uit 2022 grotendeels goedge maakt, maar door de inflatiecorrectie is er nog steeds sprake van een negatieve vrije reserve. De hoge inflatie in 2022, 2023 en komende jaren zal direct invloed hebben op nagenoeg alle kosten en zal indirect een hoger stamvermogen (c.q. continuïteitsreserve) vereisen. Prudent en zorgvuldig beheer van de landgoederen en collecties blijft geboden.

Tot slot

Het bestuur is dank verschuldigd aan de medewerkers en de vrijwilligers, zonder wie het niet mogelijk zou zijn beide buitenplaatsen in stand te houden.

Enschede, 16 juni 2023

Het Bestuur:

R.A.N. van Heek, *voorzitter*

G.H.A. ter Kuile, *vicevoorzitter*

Jhr. H.W.A. Repelaer van Driel, *secretaris*

P.W.J. Dekker, *penningmeester*

Mw. M. van Heek, *lid*

Staat van Baten en Lasten 2022

		2022	2021
		EUR 1.000	EUR 1.000
Baten landgoederen			
Huren en (erf)pachten		505	459
Overige baten		95	82
		<hr/> 600	<hr/> 541
Instandhoudingslasten			
Personeel, vrijwilligers en ingehuurde diensten	10	-371	-335
Onderhoud natuur, park en onroerend goed		-355	-335
Exploitatie huizen en belastingen		-120	-100
Beheer en algemene lasten		-103	-107
Afschrijvingen		-21	-12
Collectie		-6	-15
Projecten incl. ontwikkelingskosten knoopen		-86	-118
		<hr/> -1.062	<hr/> -1.022
Subsidiebat en schenkingen	11	175	162
Netto instandhoudinglasten		<hr/> -887	<hr/> -860
Tekort landgoederen			
Donaties	12	-17	-18
Netto lasten in kader doelstelling		<hr/> -304	<hr/> -337
Financiële baten en lasten	13	188	170
Tekort		<hr/> -116	<hr/> -167

Toelichting

1 Algemeen

Stichting Edwina van Heek is in 1946 door Dr. J.H. van Heek opgericht uit de nalatenschap van zijn schoonzuster Mw. Edwina van Heek – Ewing.

De Stichting heeft als voornaamste doel het behouden van natuur- en cultuurmonumenten in Twente. Dit doel wordt bereikt door het instand houden van twee buitenplaatsen die eigendom zijn van de Stichting, te weten “Zonnebeek” in de gemeente Enschede en “Singraven” in de gemeenten Dinkelland en Losser.

- Zonnebeek (circa 150 hectare) is de buitenplaats die door Edwina en haar man Jan Bernard van Heek in 1906 is gebouwd en die statutair niet mag worden vervreemd.
- Singraven (circa 500 hectare) is in 1956 gekocht van de heer W.F. Laan, die het huidige Huis en landgoed heeft vormgegeven. Bij zijn dood in 1966 was de Stichting universeel erfgenaam van de heer Laan, waardoor onder andere de collectie voor het Huis behouden is gebleven. Landgoed Borg Beuningen, dat al eerder door de Stichting was verworven, is nu onderdeel van landgoed Singraven.

Beide rijksmonumentale buitenplaatsen, inclusief de bijbehorende landgoederen en natuurterreinen, vormen een unieke combinatie waar natuur- en cultuurhistorische waarden samenkomen.

Verder kan de Stichting bijdragen geven tot behoud en bevordering van andere natuur- en cultuurmonumenten in Twente.

De Stichting is een vermogensfonds, waarbij de inkomsten uit de beleggingen de voornaamste bron zijn om de doelen te bereiken.

2 Waarderingsgrondslagen

Investerings in materiele vaste activa worden gewaardeerd tegen kostprijs, minus afschrijvingen en eventuele ontvangen investeringssubsidies. Verbouwingen die niet rechtsreeks bedoeld zijn ter verbetering van de exploitatie, worden niet geactiveerd.

De opstellen van het landgoedcentrum worden afgeschreven in 30 jaar. Verbouwingen in verhuurde objecten in 5 jaar. Machines worden in 5 jaar afgeschreven. Investerings in grond, erfpachtrechten of de aankoop van woningen worden niet afgeschreven. Periodiek zal worden beoordeeld of kostprijs niet hoger is dan de marktwaarde.

Beleggingen in zakelijke waarden en obligaties worden gewaardeerd tegen marktwaarde ultimo verslagperiode. Herwaarderingen komen rechtstreeks ten gunste of ten laste van het eigen vermogen.

Alle baten en lasten worden toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Subsidiebaten met betrekking tot projecten worden pro rata opgenomen in de staat van baten en lasten in de periode dat de uitgaven zijn verantwoord. Beheers- en onderhoudssubsidies worden opgenomen in de periode dat ze zijn ontvangen.

Bijdragen aan derden worden verantwoord op het moment van toekenning.

Boekwinsten op verkoop van vaste activa of rechten (waaronder opstalrechten of landbouwrechten) of verkopen uit de collectie komen rechtstreeks ten gunste van de reserves.

Alle overige activa en passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Baten en lasten worden toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

3 Personeel, vrijwilligers en ingehuurde diensten

Deze kosten kunnen als volgt worden geanalyseerd:

	2022 EUR 1.000	2021 EUR 1.000
Lonen en salarissen	164	158
Sociale lasten	41	30
Pensioenlasten, e.d.	37	34
	<hr/> 241	<hr/> 222
Overige personeelskosten	6	9
Ingehuurde diensten	98	81
Vrijwilligerskosten	26	23
	<hr/> 371	<hr/> 335

De Stichting heeft 9 personeelsleden, circa 5 FTE (2021: 9 personeelsleden, circa 5 FTE).
Het bestuur ontvangt geen beloning maar wel een onkostenvergoeding.

4 Subsidiebat en schenkingen

Subsidiebat en schenkingen kunnen als volgt worden geanalyseerd:

	2022 EUR 1.000	2021 EUR 1.000
Jaarlijkse natuurbeheer subsidies (SNL)	75	41
Jaarlijkse onderhoudssubsidies	82	35
Projectsubsidies particuliere instellingen	-	67
Particuliere bijdragen en schenkingen	-	1
Groene diensten	18	18
	<hr/> 175	<hr/> 162

5 Donaties

Donaties bestaan met name uit een jaarlijks terugkerende donatie uit het Lankheet fonds t.b.v. diverse projecten op het Lankheet.

Enschede, 16 juni 2023

Het bestuur:

R.A.N. van Heek

G. H. A. ter Kuile

Jhr. H.W.A. Repelaer van Driel

P.W.J. Dekker

Mw. M. van Heek